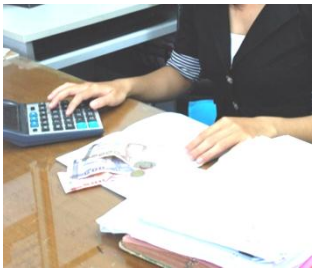

การศึกษาระบบบัญชี สำหรับกลุ่มผู้ผลิตโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดอุบลราชธานี

ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์[1] และสุภชัย พาหุมันโต[2]
sirijaen@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการปฏิบัติงาน ปัญหา และอุปสรรคทางการบัญชีของกลุ่มผู้ผลิตตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอเมืองและอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบบัญชีที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ผลิตต่อไป การศึกษานี้ได้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้าง รวมถึงการสังเกตการณ์จากการปฏิบัติงานจริงของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้ผลิตตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จัดทำบัญชีอย่างง่าย โดยแสดงรายการรายรับและรายจ่ายเท่านั้น ไม่มีการนำตัวเลขมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจอื่น ๆ นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ก็ไม่ต้องการระบบบัญชีที่มีความซับซ้อน และไม่เห็นความสำคัญของการนำข้อมูลทางการบัญชีมาใช้ประกอบการตัดสินใจ มีเพียงกลุ่มผู้ผลิตที่เป็นวิสาหกิจชุมชนเท่านั้นที่มีการจัดทำบัญชี เพราะถูกบังคับโดยข้อบังคับของการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน แต่ไม่มีการนำตัวเลขทางบัญชีมาวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจ ดังนั้น ภาครัฐควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาส่งเสริมให้แต่ละกลุ่มมีความรู้ในการจัดทำบัญชี เห็นความสำคัญของการจัดทำบัญชีเพื่อการตัดสินใจ และเกิดความรู้สึกต้องการทำบัญชี ทั้งนี้ ในการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นในรูปของเงินสดหรืออุปกรณ์ในการผลิตก็ตาม เจ้าหน้าที่ของภาครัฐควรเริ่มจากการกำหนดให้แต่ละกลุ่มยื่นรายงานทางการเงินมาประกอบการพิจารณาขอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐด้วย ซึ่งการกำหนดเช่นนี้ จะถือเป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นให้แต่ละกลุ่มเห็นความจำเป็นในการจัดทำบัญชีนั่นเอง

ABSTRACT

The research was aimed to study performances, problems and barriers of accounting procedure of OTOP in Amphoe Muang and Warinchamrap, Ubon Ratchathani province in order to suggest appropriate accounting procedure for the OTOP. The data analysis was collected by face to face interview with structured and unstructured questionnaires, and observation. The research found that; most of the OTOP producers have managed accounting by recording only the receipts and expenditures transactions without using the data to support decision making. Moreover, most of the OTOP producers were not familiar with more complicated accounting system and did not realize how importance of accounting system in decision making process. However, there were only community enterprises who managed accounting system as legal enforcement but no data analyzing for decision making process. Thus, the government should support the OTOP producers to have accounting knowledge, to realize on how importance of accounting system, and are willing to use a suitable accounting system. This can be done by before supporting any OTOP group, either in cash or materials, the government should ask them to submit their financial reports. This could be a starting point to encourage OTOP groups to realize how importance of accounting system.

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
[2] อาจารย์ประจำ ประจำคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ความสำคัญและความเป็นมา

ในสภาวการณ์ที่ประเทศชาติกำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ และประชาชนทุกระดับกำลังประสบกับปัญหามากมายหลายอย่าง โดยเฉพาะประชาชนระดับรากหญ้าซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาความยากจน รัฐบาลจึงมีนโยบายในการแก้ปัญหาความยากจน โดยจัดให้มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2544 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และต่อสู้กับความยากจน โครงการนี้มีแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน วัฒนธรรม ประเพณี และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น อีกทั้งต้องการกระตุ้นให้คนในชุมชนมองเห็นคุณค่าที่มีอยู่ในทรัพย์สินของตนเองและชุมชน โดยมีกิจกรรมคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการตลาด การผลิต การบริหารจัดการ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีด้านการผลิตให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและต้องการของตลาด สำนักงานสำนักส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2552) ได้มุ่งเน้น 3 ด้านเป็นหลัก คือ การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมช่องทางการจำหน่าย และการตลาด ผลกระทบของการดำเนินการเชิงบวกที่เกิดกับชุมชน ได้แก่ มีการคิดอย่างเป็นระบบจากการส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้าถึงความรู้ด้านการบริหารจัดการในด้านการเรียนรู้ 4 ด้าน คือ 1.การจัดหา และแปรรูปวัตถุดิบ 2. การควบคุมคุณภาพสินค้า และการบรรจุหีบห่อ 3. การจัดการตลาด และ 4. การจัดการบัญชี

ปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีมีกลุ่มอาชีพที่เข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ทั้งสิ้น 513 กลุ่มอาชีพ (บริษัท อินโฟซีสเทค จำกัด, 2552) หากพิจารณาแนวทางการพัฒนาโครงการ 3 ด้านหลัก จะเห็นได้ว่ายังไม่มีการกล่าวถึงมิติทางด้านบัญชี ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญของกิจการ ที่แสดงถึงผลการดำเนินงาน ฐานะการเงิน นโยบายการบริหาร ทิศทางและความเสี่ยงของกิจการ ซึ่งผู้ผลิตในแต่ละตำบลที่เข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มีการจัดทำบัญชีที่แตกต่างกัน ทั้งที่เป็นระบบและจัดทำบัญชีตามความสะดวก อีกทั้งการรวบรวมข้อมูลทางการบัญชีก็ยังไม่ครอบคลุมถึงต้นทุน เพราะยังขาดข้อมูลอีกหลายส่วนที่จำเป็นต่อการคำนวณต้นทุนที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ เพื่อการกำหนดราคาขายอย่างเหมาะสม เช่น ข้อมูลด้านการจัดการและแปรรูปวัตถุดิบ ข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพสินค้า และการบรรจุหีบห่อ รวมถึงข้อมูลด้านการตลาด ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงต้องการที่จะศึกษาการปฏิบัติทางการบัญชี ปัญหา อุปสรรคของกลุ่มผู้ผลิตในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งศึกษาระบบบัญชีที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้ผลิตตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามรูปแบบของการบริหารจัดการ รูปแบบของผลิตภัณฑ์ และรูปแบบของการรวมกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างเสริมศักยภาพของการดำเนินกิจการของกลุ่มผู้ผลิตตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

แนวคิดของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

ในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันให้สูงขึ้น และเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของโลก โดยเน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานราก และการสร้างความเชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในประเทศกับเศรษฐกิจโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี รัฐบาลจึงหาทางที่จะสร้างรายได้เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจระดับฐานราก โดยมีหลักคิดที่จะทำให้ทรัพย์สินที่มีอยู่ เป็นทุนในการสร้างรายได้ ให้กับประชาชนและประเทศชาติ ทรัพย์สินของประชาชนและชุมชนที่มีอยู่ ไม่ได้หมายถึงเงินทอง แต่หมายถึงความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทักษะฝีมือ วิถีชีวิต ธรรมชาติ พืชผลทางการเกษตร ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นทุนทางสังคมของชุมชน เพราะเป็นสิ่งที่สร้างสม สืบทอดกันมาเป็นสมบัติของทุกคนในชุมชน แต่ขาดการบำรุงรักษาและไม่ได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันและอนาคต จึงจำเป็นต้องบูรณาการภูมิปัญญาเดิมกับวิทยาการ และองค์ความรู้ใหม่ เพื่อให้พื้นฐานของไทย

แข็งแกร่งและดำรงอยู่ได้ต่อไป โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จึงเป็นโครงการที่สนับสนุนการดำเนินการในแนวทางดังกล่าว

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้แต่ละชุมชนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้า โดยภาครัฐพร้อมที่จะเข้ามาช่วยเหลือในด้านความรู้สมัยใหม่และการบริหารจัดการ เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในและนอกประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่ายและอินเตอร์เน็ต และเพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้ ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ ด้วยการนำทรัพยากรภูมิปัญญาในท้องถิ่น มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการคุณภาพที่มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและนอกประเทศ สอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในท้องถิ่น (วิภาวี ศรีคะ, 2546) นอกจากนี้ โครงการนี้เน้นกระบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้านหรือตำบล โดยสนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ โดยมีกิจกรรมการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการตลาด การผลิต การบริหารจัดการ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางด้านการผลิตให้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับและต้องการของตลาดสากล โดยที่ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก

แนวคิดของโครงการนี้ไม่เน้นการให้เงินสนับสนุนแก่ท้องถิ่น เพราะอาจจะไปทำลายความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน รัฐบาลเพียงแต่ให้การสนับสนุนด้านเทคนิคเพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ตลอดจนช่วยเหลือการโฆษณาประชาสัมพันธ์ การตลาด ชุมชนจะรับความช่วยเหลือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มยอดขาย หรืออาจจะจัดตั้งบริษัทหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อให้เป็นช่องทางในการกระจายสินค้าสู่ตลาดต่าง ๆ และนำไปสู่เป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ (1) มาตรฐานผลิตภัณฑ์คุณภาพระดับโลก (2) มีเอกลักษณ์เป็นที่ลือชื่อเพียงหนึ่งเดียว และ (3) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการปรับปรุงเทคโนโลยี การสร้างบุคคลที่มีความคิดกว้างไกล มีความรู้ความสามารถให้เกิดขึ้นในสังคม มีการวางแผนการตลาด มุ่งเน้นการผลิตและบริการโดยคำนึงถึงผู้บริโภคเป็นหลัก (วิภาวี ศรีคะ, 2546) ดังนั้น การที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว สิ่งหนึ่งที่ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไม่ควรมองข้ามก็คือ การพัฒนาระบบบัญชี และการมีระบบบริหารจัดการที่ดี อันเป็นปัจจัยหลักอย่างหนึ่งของการคัดสรร OTOP 5 ดาว อีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับระบบบัญชี

ในการดำเนินธุรกิจไม่ว่าขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก ระบบบัญชีถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ นอกจากจะเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับผู้บริหารเพื่อใช้ในการประเมินผลและวางแผนการดำเนินงานของกิจการแล้ว ระบบบัญชีที่ดีต้องสามารถจัดทำรายงานทางการเงินที่รวดเร็วทันเหตุการณ์ ถูกต้องเชื่อถือได้ และประหยัดค่าใช้จ่ายด้วย นอกจากนี้ระบบบัญชีที่ดีจะต้องควบคู่ไปกับการควบคุมภายในที่ดี เพื่อป้องกันและรักษาทรัพย์สินของกิจการไม่ให้ได้รับความเสียหายทั้งจากการนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสม ตลอดจนในทางที่มิชอบ (นภาพร ณ เชียงใหม่, 2542, หน้า 36-43)

ระบบบัญชี หมายถึง ระเบียบแบบแผนการปฏิบัติงานทางการบัญชี รวมถึงวิธีการทำบัญชี การทำงบการเงิน เอกสาร และสมุดบัญชีต่าง ๆ อันเป็นสื่อแห่งการทำบัญชีและรายงาน ตลอดจนการใช้และการเก็บรักษาหลักฐานเอกสารใบสำคัญทางการบัญชีและการเงิน สมุดบัญชีต่าง ๆ ที่ใช้บันทึกรายการทางธุรกิจเพื่อรวบรวมข้อมูลและตัวเลขสถิติสนองความต้องการของฝ่ายบริหาร (วิไล วีระปรีย และจงจิตต์ หลีกภัย, 2540) โดยทั่วไประบบบัญชีของกิจการจะประกอบด้วยระบบการปฏิบัติงานทางบัญชี เอกสารสำหรับจดบันทึกข้อมูล ระบบการควบคุมภายใน วิธีการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานบัญชี และ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

รายงานการเงินที่กิจการต้องจัดทำ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. รายงานประจำเดือน ได้แก่ งบทดลอง งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ รายงานการรับจ่ายเงินประจำเดือน รายงานการรับชำระหนี้ และรายงานสินค้าคงเหลือประจำเดือน เป็นต้น

2. รายงานประจำปี ได้แก่ รายงานแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการทั้งหมด ได้แก่ งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบแสดงฐานะทางการเงิน งบต้นทุนการผลิต เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของงบการเงิน ก็เพื่อให้ข้อมูลทางการเงินในเชิงปริมาณอันเกี่ยวกับธุรกิจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเจ้าของกิจการ และเจ้าหนี้ เพื่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการให้ข้อมูลที่สามารถนำมาใช้เพื่อประเมินประสิทธิภาพในการบริหารงานของฝ่ายจัดการ และหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารอื่น ๆ ด้วย (เกษรี ณรงค์เดช, 2539, หน้า 1)

ตัวอย่างการวางระบบบัญชีสำหรับชุมชน เช่น การศึกษาเรื่อง ระบบบัญชีการเงินที่เหมาะสมของกลุ่มผลิตตำบล: กรณีศึกษาตำบลป่าบง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ (ชัยมงคล เตียวกุล, 2545) พบว่า ในอดีตผู้นำกลุ่มไม่ทราบผลการดำเนินงานเนื่องจากไม่มีการจัดทำงบการเงิน ข้อมูลที่บันทึกไว้จึงมีเพียงรายรับและรายจ่ายเท่านั้น จึงได้ออกแบบระบบบัญชีการเงินที่เหมาะสม รวมทั้งออกแบบเอกสารและรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องให้แก่กลุ่มรวม 7 ระบบ ได้แก่ การรับเงินสนับสนุนเพื่อเป็นทุนในการดำเนินงาน การซื้อวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ การจ่ายวัตถุดิบและวัสดุอุปกรณ์ให้สมาชิกทำการผลิต การยืมเงินทดรองจ่ายและจ่ายเงินยืมเป็นค่าจ้างแรงงานให้สมาชิก การรับผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปจากสมาชิก การจัดจำหน่ายและรับชำระเงิน แบ่งเป็นระบบย่อย 3 ระบบ คือ การขายสด การขายเชื่อ และการฝากขาย ระบบสุดท้ายได้แก่การจ่ายชำระหนี้ และค่าใช้จ่าย และยังพบว่าสมาชิกของกลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจด้านการบัญชี อีกทั้งยังขาดบุคลากรวิชาชีพบัญชี เมื่อระบบบัญชีได้กำหนดให้มีเอกสารและรายงานเพื่อการตรวจสอบซึ่งกันและกัน จึงทำให้มีเอกสารและรายงานเพิ่มขึ้น

การศึกษาเรื่อง การจัดทำบัญชีธุรกิจชุมชนภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดเชียงใหม่ (วิภาวี ศรีคะ, 2546) พบว่า ธุรกิจชุมชนทั้งหมดได้มีการจัดทำบัญชี มีการบันทึกทั้งระบบมือ และระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีเอกสารหลักฐานประกอบในการบันทึกบัญชี มีการใช้สมุดบัญชีบันทึกบัญชีอย่างง่าย โดยส่วนใหญ่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีคือ เลขานุการ และเหรัญญิก ในการบันทึกบัญชี ผู้จัดทำบัญชีมีการออกใบเสร็จรับเงินเมื่อมีรายรับทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.6 โดยบันทึกบัญชีทุกครั้งที่มีรายการเกิดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 57.2 มีการจัดเก็บเอกสารทางการค้าของธุรกิจชุมชนโดยคัดแยกและเก็บรวบรวมในแฟ้ม คิดเป็นร้อยละ 57.1 เนื่องจากปริมาณเอกสารมีจำนวนน้อยจึงไม่เห็นประโยชน์ของการแยกเอกสารรับและจ่ายออกจากกัน สำหรับการจัดทำรายงาน ทางกลุ่มยังไม่เห็นความสำคัญของรายงาน ไม่มีการจัดทำรายงานคิดเป็นร้อยละ 60 ระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบ ในการบันทึกบัญชีไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างแผนกการเงินกับแผนกบัญชี อำนาจจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคารหรือเงินของกลุ่มจะอยู่ที่ประธานกลุ่มเพียงผู้เดียว ทำให้ไม่มีระบบการควบคุมภายในที่ดี ส่วนการตรวจสอบการจัดทำบัญชี มีการตรวจสอบถึงร้อยละ 60 โดยประธานและคณะกรรมการของกลุ่มธุรกิจชุมชน และจากผู้ตรวจบัญชีสหกรณ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำปรึกษาด้านการบัญชี สำหรับปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เนื่องจากไม่มีความรู้ทางด้านบัญชี ปัญหาของการไม่ให้ความสำคัญของข้อมูลทางบัญชีจากผู้นำกลุ่ม และสมาชิกของกลุ่ม และเรื่องของการขอเอกสารหลักฐานในการบันทึกบัญชี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากกลุ่มประชากรผู้ผลิตตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอเมืองและอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประธานกลุ่ม หรือตัวแทน จำนวน 30 กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามสำหรับประธานกลุ่ม หรือตัวแทน ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป กระบวนการจัดทำบัญชี ปัญหา อุปสรรคในการทำบัญชี และข้อเสนอแนะ

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จะถูกนำมาประมวลผลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาในการสรุปผลการศึกษา และเสนอระบบบัญชีที่เหมาะสม ในการลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมผัสถึงวิธีการทำงานจริง และพยายามเข้าให้ถึงปัญหาที่แท้จริงที่แต่ละกลุ่มกำลังประสบอยู่ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเน้นไปที่การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล หรือการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้ากัน ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ต้องการคำตอบที่เจาะลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น วิธีการดำเนินงานของกลุ่ม หรือวิธีการทำบัญชีของกลุ่ม เป็นต้น ทั้งนี้ มีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคน เนื่องจากผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน จึงจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ การสัมภาษณ์แบบนี้ได้บันทึกเทปและสังเกตการณ์แสดงออกต่อการตอบคำถามด้วยท่าทาง น้ำเสียง และสภาพแวดล้อมประกอบด้วย

อย่างไรก็ตาม การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลใช้เวลานานและคำถามบางคำถาม อาจทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ค่อยอยากตอบ เช่น คำถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของผู้ที่กำลังดำรงตำแหน่งเหรัญญิก การศึกษา หรือประสบการณ์ของประธานกลุ่ม นอกจากนี้คำตอบที่ได้อาจมีความลำเอียงหรือมิใช่เป็นข้อเท็จจริง ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับมาจากแต่ละบุคคล จึงมีการรวบรวมออกมาและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ข้อมูลที่ได้ ถูกนำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วทำการวิเคราะห์เชิงพรรณนา แสดงค่าสถิติร้อยละและการแจกแจงความถี่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระดับการศึกษา วิเคราะหโดยหาคารอยละ แลวนำเสนอในรูปตารางและแปลผลดวยการบรรยาย

2. ข้อมูลโดยทั่วไปของกลุ่ม วิเคราะหโดยหาคารอยละ แลวนำเสนอในรูปตารางและแปลผลดวยการบรรยาย

3. ข้อมูลสภาพปัญหาในการจัดทำบัญชีในปัจจุบัน และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา รวบรวมจากการสัมภาษณ์ โดยสรุปออกมานำเสนอในรูปแบบของการบรรยาย และมีค่าระดับ 1 – 5 ซึ่ง 1 หมายถึง ปัญหาดังกล่าวไม่มีโอกาสเกิดขึ้นเลย และ 5 หมายถึง ปัญหาดังกล่าวมีโอกาสเกิดขึ้นบ่อยมาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้ผลิต

1) ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ผลิต

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ผลิตตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ วิเคราะห์ด้วยค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และแจกแจงความถี่ (Frequency) ผลปรากฏดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นประธานกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 73 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 87 มีระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) คิดเป็นร้อยละ 43 และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จบการศึกษาด้านบัญชี ส่วนใหญ่ทำงานกับกลุ่มมาแล้วมากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 73 แต่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งที่ทำกับกลุ่มปัจจุบันมาก่อนเป็นส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 57

2) ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มผู้ผลิต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของการดำเนินงานโดยทั่วไปของกลุ่มผู้ผลิต พบว่า ผู้ผลิตตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ คิดเป็นร้อยละ 57 รองลงมาเป็นผู้ผลิตอาหารและสินค้าอุปโภคในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 23 และร้อยละ 20 ตามลำดับ ผู้ผลิตประกอบกิจการประเภทวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ 33 ในลำดับสูงสุด รองลงมาประกอบธุรกิจประเภทเจ้าของคนเดียว และเป็นการรวมกลุ่มของแม่บ้านในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 30 และ 27 ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่มีเงินลงทุนเริ่มต้นน้อยกว่า 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 80 และมีเงินสดหมุนเวียนในการบริหารกิจการส่วนใหญ่น้อยกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมามีเงินสดหมุนเวียนมากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30 ทั้งนี้ เงินทุนหมุนเวียนส่วนใหญ่ได้มาจากการระดมเงินทุนจากสมาชิกภายในกลุ่ม และเป็นเงินของประธานกลุ่มเอง อย่างไรก็ตาม หน่วยงานของรัฐได้ให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มบ้าง ในรูปของเงินสดหรืออุปกรณ์ในการผลิต แต่ถ้ากลุ่มเลิกกิจการก็จำเป็นต้องคืนเงินสดให้แก่หน่วยงานของรัฐ นอกจากนี้ ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 30 คน คิดเป็นร้อยละ 37 รองลงมามีจำนวนสมาชิกอยู่ระหว่าง 10 – 20 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ทั้งนี้ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลรักษาเงินสดหมุนเวียนได้แก่ประธานกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 67

3) ผู้ผลิตส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาสินค้าคงคลังไม่ตรงตามบัญชี หรือสูญหาย และเอกสารประกอบการลงบัญชีไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือไม่ครบถ้วนในลำดับสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 27 รองลงมา ผู้ผลิตประสบกับปัญหาการบันทึกค่าใช้จ่ายและรายได้ไม่ถูกต้อง หรือไม่ครบถ้วนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม ผู้ผลิตมีวิธีการแก้ไขปัญหาที่กลุ่มของตนประสบอยู่โดยการอบรมพนักงานเพิ่มเติม ทั้งการอบรมกันภายในกลุ่มและส่งพนักงานออกไปอบรมกับหน่วยงานอื่น รวมทั้งการแก้ไขปัญหาโดยการปรับปรุงบัญชีเมื่อพบข้อผิดพลาด และการลงโทษพนักงาน โดยการปรับเงิน หรือให้ชดใช้เงินส่วนที่ขาดหายไป ซึ่งทั้ง 3 วิธีนี้ มีสัดส่วนสูงที่สุดที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 17 (ดูตารางที่ 1)

อ้างอิงตารางที่ 1 ท้ายบทความ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับของการเกิดปัญหาภายในกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อระดับการเกิดปัญหาภายในกลุ่มของผู้ผลิตในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ด้วยค่าสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังแสดงในตารางที่ 2 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) ความคิดเห็นต่อระดับการเกิดปัญหาเงินสดหมุนเวียนภายในกลุ่ม ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าปัญหาดังกล่าวไม่เคยมีโอกาสเกิดขึ้น หรือหากจะเกิดขึ้นก็มีโอกาสน้อยมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.03 – 1.57 เนื่องจาก ส่วนใหญ่ประธานกลุ่มจะเป็นผู้ถือเงินสดหมุนเวียนด้วยตนเอง แม้ว่ากลุ่มจะไม่มีการนำเงินสดฝากธนาคารทันทีหรืออย่างช้าในวันรุ่งขึ้น ขาดการวางแผนการใช้จ่ายเงิน หรือแม้แต่หากผู้ถือเงินสดนำเงินสดไปใช้ส่วนตัว แต่ผู้ผลิตส่วนใหญ่ก็ไม่ได้คิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มจะเป็นปัญหาในการดำเนินงาน

2) ความคิดเห็นต่อระดับการเกิดปัญหาสินค้าคงคลังภายในกลุ่ม ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าปัญหาดังกล่าวไม่เคยมีโอกาสเกิดขึ้น ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.03 – 1.33 เนื่องจากการผลิตส่วนใหญ่จะเป็นแบบต่างคนต่างผลิต โดยอาศัยเงินกู้จากกลุ่มหรือประธานกลุ่ม นอกจากนี้ ส่วนใหญ่แล้ว ประธานกลุ่มจะเป็นผู้ดูแลสินค้าคงคลังทั้งหมด โดยประธานกลุ่มจะรับซื้อสินค้าจากสมาชิก และดูแลเรื่องการจัดจำหน่ายเอง ดังนั้น กลุ่มจึงไม่มีการจัดทำทะเบียนคุมสินค้าคงเหลือแต่จะอาศัยระบบการจำอย่างไรก็ตาม สินค้าคงเหลืออาจมีการสูญหายบ้าง แต่ก็จะอยู่ในระหว่างการจำหน่ายเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอาจจะมีการลงโทษพนักงานขายบ้าง แต่บางกลุ่มก็จะแล้วกันไป

3) ความคิดเห็นต่อระดับการเกิดปัญหาลูกหนี้การค้าภายในกลุ่ม ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าปัญหาดังกล่าวไม่เคยมีโอกาสเกิดขึ้น ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.03 – 1.60 เนื่องจากผู้ผลิตส่วนใหญ่ไม่มีระบบการขายเชื่อ เพราะก่อนหน้านี้เคยขายเชื่อแล้ว แต่เก็บเงินไม่ได้ตามกำหนด ทำให้เกิดปัญหาเงินสดหมุนเวียนและเงินสดขาดสภาพคล่อง ดังนั้น ในปัจจุบันนี้จึงเน้นการขายสดเป็นหลัก

4) ความคิดเห็นต่อระดับการเกิดปัญหาการบันทึกบัญชีรายรับ – รายจ่าย ภายในกลุ่ม ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าปัญหาดังกล่าวไม่เคยมีโอกาสเกิดขึ้น ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 1.17 เนื่องจากผู้ผลิตส่วนใหญ่จะบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างง่ายตามเกณฑ์เงินสด โดยประธานหรือเหรัญญิกจะตรวจสอบจำนวนสินค้าคงคลังที่ขายไปกับจำนวนเงินที่ได้รับมาประกอบการบันทึกบัญชี ดังนั้น ปัญหาการสร้างยอดขายปลอมเพื่อหวังเงินรางวัลจึงไม่เคยเกิดขึ้น และลดปัญหาการไม่บันทึกรายได้จากการขายแล้วนำเงินไปใช้ส่วนตัวลงได้มาก นอกจากนี้ การจัดซื้อส่วนใหญ่ก็จะถือระบบว่าประธานดูแลเองทั้งหมด เพราะเงินลงทุนส่วนใหญ่เป็นของประธาน ดังนั้น ปัญหาการจัดซื้อ และการรับของจึงเกิดขึ้นน้อยมาก

5) ความคิดเห็นต่อระดับการเกิดปัญหาเกี่ยวกับเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีภายในกลุ่ม ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าปัญหาดังกล่าวมีโอกาสเกิดขึ้นบ่อยถึงบ่อยมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.30 – 4.80 หมายถึง ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจัดทำเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีของกลุ่มนั้นไม่เป็นไปตามหลักการควบคุมภายในที่ดี ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการไม่ให้ความสำคัญกับการบันทึกบัญชี และความถูกต้องของการจัดทำเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และหลักเกณฑ์ของภาษีอากร เนื่องจากผู้ผลิตส่วนใหญ่ไม่ต้องชำระภาษี และไม่ถูกบังคับว่าจะต้องจัดทำบัญชี

อ้างอิงตารางที่ 2 ท้ายบทความ

3. ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานด้านบัญชีและการเงินของกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานด้านบัญชีและการเงินของกลุ่ม ด้วยค่าสถิติร้อยละ ผลปรากฏดังแสดงในตารางที่ 3 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานเกี่ยวกับเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าพนักงานบัญชีมีการตรวจสอบเอกสารประกอบการลงบัญชีเพื่อความถูกต้องก่อนทุกครั้ง และ หากเอกสารประกอบการลงบัญชีไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน พนักงานจะไม่ทำการบันทึกบัญชี คิดเป็นร้อยละ 60 และ 57 ตามลำดับ ในทางตรงกันข้าม ผู้ผลิตส่วนใหญ่กลับมีความคิดเห็นว่า ใบเสร็จรับเงินไม่มีการเรียงลำดับเลขที่ล่วงหน้า (คิดเป็นร้อยละ 80) กลุ่มไม่ได้จัดทำเอกสารการรับเงิน เช่น ใบเสร็จรับเงิน ทุกครั้งที่มีการรับเงินแต่จะใช้วิธีการเขียนเลขที่ใบเสร็จเอง (คิดเป็นร้อยละ 73) และในกรณีที่ผู้รับเงินไม่มีใบเสร็จรับเงิน กลุ่มไม่มีการจัดทำรายละเอียดการจ่ายเงินพร้อมทั้งให้ผู้รับเงิน และผู้จ่ายเงินลงลายมือชื่อผู้รับเงินในใบเบิกเงิน (คิดเป็นร้อยละ 73) นอกจากนี้ ในการจ่ายเงินบ่อยครั้งที่ไม่มีเอกสารประกอบการจ่ายเงิน เช่น ใบเสร็จรับเงินจากผู้รับเงินหรือผู้ขาย (คิดเป็นร้อยละ 70)

2) ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานเกี่ยวกับการบันทึกรายการบัญชี ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าพนักงานไม่ได้จัดทำรายงานทางการเงิน เช่น งบแสดงฐานะทางการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ เป็นต้น เป็นประจำทุกปี เนื่องจากไม่ได้มีข้อบังคับที่ต้องจัดทำ และหากเป็นกลุ่มสหกรณ์ ก็จะมีการจ้างเจ้าหน้าที่จากสหกรณ์จังหวัดมาทำงบการเงินให้ (คิดเป็นร้อยละ 83) รองลงมา พนักงานไม่ได้บันทึกรายการขายเชื่อลงใน

สมุดรายวันบันทึกขายเชื่อทุกวันอย่างเป็นปัจจุบัน พนักงานไม่ได้จัดทำทะเบียนคุมวัตถุดิบอย่างเป็นปัจจุบัน และพนักงานไม่ได้จัดทำทะเบียนคุมย่อยลูกหนี้ขายเชื่ออย่างเป็นปัจจุบัน (คิดเป็นร้อยละ 73) ยกเว้น การบันทึกรายการขายสดลงในสมุดรายวันเงินสด ซึ่งผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าพนักงานไม่ได้ทำทุกวันอย่างเป็นปัจจุบัน และได้ทำทุกวันอย่างเป็นปัจจุบันในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 60 และ 40 ตามลำดับ

3) ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานเกี่ยวกับการนำเงินสดฝากธนาคาร ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าพนักงานไม่ได้จัดทำใบนำฝากเงิน หรือทำแต่ไม่ได้นำเงินฝากธนาคารในทันทีหรืออย่างช้าในวันรุ่งขึ้น ในสัดส่วนที่สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90 รองลงมา ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กลุ่มไม่ได้แบ่งแยกหน้าที่ระหว่างผู้จัดเตรียมใบนำฝากเงิน และผู้นำเงินไปฝากธนาคาร กลุ่มไม่มีการเปรียบเทียบยอดเงินนำฝากธนาคารในสมุดบันทึกกับใบนำฝากธนาคาร รวมทั้งไม่มีการจัดทำงบกระทบยอดเงินฝากธนาคาร และไม่มีการจัดทำรายงานสรุปการรับชำระเงินประจำวันและใบนำฝากเงิน ในสัดส่วนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 87

4) ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานเกี่ยวกับการเก็บรักษาเงินสดย่อย ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ากลุ่มไม่มีการตรวจนับเงินสดโดยไม่ได้แจ้งล่วงหน้าจากผู้ที่ไม่มีหน้าที่ในการรับ-จ่ายเงินเป็นครั้งคราว ในสัดส่วนที่สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93 รองลงมา ผู้ผลิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ผู้รักษาเงินสดหมุนเวียนของกลุ่มนำเงินสดไปใช้ส่วนตัว เนื่องจากการบริหารจัดการส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของเจ้าของคนเดียวหรือ ในรูปแบบที่ให้อำนาจแก่ประธานกลุ่มในการดูแลรักษาเงินสด อีกทั้งกลุ่มไม่ได้นำเงินสดฝากธนาคารทุกวัน ดังนั้น การนำเงินสดเก็บไว้กับประธานกลุ่ม ก็อาจมีบ้างที่นำเงินสดของกลุ่มไปใช้ส่วนตัวก่อน แต่ก็ไม่เกิดปัญหาเงินขาดหายไป โดยคิดเป็นร้อยละ 90 อย่างไรก็ตาม ผู้ผลิตยังคงมีความคิดเห็นว่า การที่กลุ่มไม่ได้แบ่งแยกหน้าที่ระหว่างผู้ควบคุมเงินสดหมุนเวียนออกจากหน้าที่ในการรับเงินนั้นไม่ได้เป็นปัญหาในการดำเนินงาน เนื่องจากจำนวนคนทำงานที่ไม่เพียงพอ อีกทั้ง การดูและรักษาเงินสดส่วนใหญ่ก็เป็นหน้าที่ของประธานอยู่แล้ว ดังนั้น ผู้ผลิตจึงไม่ได้ให้ความสำคัญในส่วนนี้ คิดเป็นร้อยละ 60

อ้างอิงตารางที่ 3 ท้ายบทความ

นอกจากนี้ ผู้ผลิตได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

- การเข้ามาอบรมให้ความรู้กับกลุ่มโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ควรสอบถามความต้องการของกลุ่มเป็นหลักว่าต้องการอบรมในเรื่องใดบ้าง เนื่องจากที่ผ่านมา หน่วยงานของรัฐ เช่น สหกรณ์จังหวัดก็จะจัดอบรมให้กับกลุ่มบ้าง แต่ก็จะเป็นเรื่องเดิม ๆ นอกจากนี้ ผู้ผลิตบางกลุ่มต้องการการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ดีกว่านี้ เนื่องจาก กลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่ขาดการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์มาเป็นระยะเวลานานแล้ว

- ผู้ผลิตที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่ต้องการเรียนรู้ที่จะทำบัญชีเอง แต่เนื่องจากผู้ผลิตส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในการใช้โปรแกรมของสหกรณ์จังหวัด ทำให้มีความจำเป็นต้องจ้างเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์จังหวัดเพื่อทำบัญชีให้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐควรส่งเสริมในเรื่องของการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และจัดอบรมการใช้โปรแกรมให้กับกลุ่มให้สามารถทำได้ด้วยตนเอง

- ผู้ผลิตบางกลุ่มไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในเรื่องงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต้องยกเลิกการผลิตไป อีกทั้งการขาดการสนับสนุนจากภาครัฐในการประชาสัมพันธ์ ทำให้กลุ่มไม่สามารถขายผลิตภัณฑ์ได้จนเป็นเหตุให้ต้องยกเลิกกลุ่มก็มีเช่นกัน

- ผู้ผลิตไม่มีความต้องการในเรื่องการทำบัญชีเพราะเป็นระบบเงินประธานกลุ่มอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องวางระบบใด ๆ ไม่กลัวการถูกโกง เพราะประธานจะเป็นผู้ดูแลเองทั้งหมด

- ผู้ผลิตไม่ได้ถูกบังคับโดยหน่วยงานรัฐบาลในการจัดทำบัญชี จึงไม่อยากเพิ่มภาระในการทำงานให้ยุ่งยากมากขึ้น

- สมาชิกไม่มีความเข้มแข็ง ไม่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม เพราะที่ผ่านมา การรวมกลุ่มเป็นเพียงการเข้าชื่อเป็นสมาชิกเพื่อให้ได้เป็นกลุ่มแม่บ้าน และสามารถขอรับการช่วยเหลือจากภาครัฐได้เท่านั้น

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะจัดทำบัญชีอย่างง่าย โดยแสดงรายรับและรายจ่ายเท่านั้น ไม่มีการนำตัวเลขมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจอื่น ๆ เช่น ความเหมาะสมในการกำหนดราคาขาย หรือความคุ้มค่าในการลงทุน นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ก็ไม่ต้องการที่จะจัดทำบัญชีให้มีความยุ่งยากมากกว่านี้ และไม่เห็นความสำคัญของการนำข้อมูลทางการบัญชีมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เนื่องจากการรวมกลุ่มของแต่ละกลุ่ม ไม่ใช่การรวมกลุ่มที่แท้จริง แต่เป็นเพียงการรวมกลุ่มเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลเท่านั้น ทั้งนี้ ในการผลิตจริง ๆ ส่วนใหญ่ประธานกลุ่มจะนำเงินส่วนตัวมาให้สมาชิกแต่ละคนกู้ไปผลิตก่อน แล้วจึงนำผลิตภัณฑ์นั้นมาขายให้กับประธานกลุ่มเพื่อหักลบกับหนี้ เปรียบเสมือนการบริหารแบบเจ้าของคนเดียว ถึงแม้ว่ารูปแบบการบริหารจะเป็นวิสาหกิจชุมชน แต่การจัดการภายในจริง ๆ ก็จะคล้ายกับการบริหารแบบเจ้าของคนเดียว โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้ลงทุนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การผลิตจึงเป็นแบบต่างคนต่างทำและต่างคนต่างขาย ทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างกันเอง ขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันจะนำมาซึ่งการนำเอาภูมิปัญญาของแต่ละคนในท้องถิ่นมาผสมผสานกันเพื่อให้เกิดการเพิ่มคุณภาพในผลิตภัณฑ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ อย่างไรก็ตาม มีเพียงกลุ่มตัวอย่างที่เป็นวิสาหกิจชุมชนเท่านั้นที่มีการจัดทำบัญชี เพราะถูกบังคับโดยข้อบังคับของการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน แต่ในการจัดทำบัญชีของกลุ่มก็จะจ้างเจ้าหน้าที่จากสหกรณ์จังหวัดมาเป็นผู้จัดทำบัญชีให้แทน เนื่องจากไม่มีความรู้ในเรื่องการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างไม่มีการนำตัวเลขทางบัญชีมาวิเคราะห์หรือพูดคุยกันภายในกลุ่มเลย

ในการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะแก้ไขปัญหาโดยใช้ระบบการบริหารงานที่มีประธานเป็นผู้ดูแลเองทั้งหมด เพื่อตัดปัญหาการยักยอก หรือการทุจริตต่าง ๆ และหากสมาชิกในกลุ่มต้องการความรู้ในเรื่องใด ประธานก็จะส่งสมาชิกเข้าร่วมการอบรมกับสถาบันต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ นอกจากนี้ กรณีสินค้าหายจากคลังสินค้า ประธานก็จะขอความร่วมมือจากสมาชิกให้ช่วยกันดูแลให้มากขึ้น แต่จะไม่มีการลงโทษกันถึงขั้นรุนแรง อย่างไรก็ตาม เมื่อการบริหารงานของกลุ่มขาดสภาพคล่อง เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในเรื่องของงบประมาณ กลุ่มก็จะยกเลิกการผลิตไป จนกว่าจะได้รับการสนับสนุนในครั้งใหม่

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นประธานกลุ่ม เป็นเพศหญิง มีการศึกษาส่วนใหญ่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จบการศึกษาด้านบัญชี ดังนั้น ปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบอยู่ก็คือ ปัญหาสินค้าคงคลังไม่ตรงตามบัญชี หรือสูญหาย และเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมหรือไม่ครบถ้วน นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังประสบกับปัญหาการบันทึกรายได้และค่าใช้จ่ายไม่ถูกต้อง หรือ ไม่ครบถ้วนอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อระดับของการเกิดปัญหาเหล่านี้กลับพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นว่าปัญหาเหล่านี้จะมีโอกาสเกิดขึ้นหรือหากจะเกิดขึ้นได้ก็น้อยมาก เพราะการบริหารงานส่วนใหญ่ ประธานกลุ่มจะเป็นผู้ลงทุนและควบคุมการทำงานทั้งหมด ทำให้สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ได้ในที่สุด ในทางกลับกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กลับเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีภายในกลุ่มมีโอกาสเกิดขึ้นบ่อยถึงบ่อยมาก เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญกับการบันทึกบัญชี และความถูกต้องของการจัดทำเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และหลักเกณฑ์ของภาษีอากร เพราะส่วนใหญ่ไม่ต้องชำระภาษี และไม่ถูก

บังคับว่าต้องจัดทำบัญชีนั่นเอง ทำให้การบันทึกรายการทางบัญชีของแต่ละกลุ่มไม่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน รวมทั้งระบบการควบคุมภายในเกี่ยวกับเงินสด เงินฝากธนาคาร และเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีไม่เหมาะสมอีกด้วย

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถกำหนดรูปแบบของระบบบัญชีที่จำเป็น และเหมาะสมกับกลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่ รวมถึงการพัฒนาระบบบัญชีเดิมของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความยุ่งยากซับซ้อน และภาระที่อาจเพิ่มขึ้นจากการจัดทำบัญชี ตลอดจนความรู้ของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีของกลุ่ม ดังนั้น จากผลการศึกษาวิจัยพบว่าระบบบัญชีที่จำเป็นต่อกลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่มี 3 ระบบ ได้แก่

1) ระบบการสั่งซื้อวัตถุดิบ/วัสดุอุปกรณ์

2) ระบบการเบิกจ่ายวัตถุดิบ/วัสดุอุปกรณ์

3) ระบบการขาย การรับชำระเงิน และการควบคุมเงินสด จากการศึกษาพบว่าระบบการขายของกลุ่มผู้ผลิตทั้งหมดเป็นระบบการขายสด ดังนั้น รูปแบบการรายงานเงินสดรับ – จ่าย ซึ่งเป็นทั้งบัญชีเงินสด และรายงานผลการดำเนินงานของกลุ่มในแต่ละเดือน ซึ่งเหมาะสมกับการทำงานของกลุ่มได้แก่ รูปแบบลักษณะตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 161) เรื่อง กำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และมิได้เป็นผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม จัดทำบัญชีหรือรายงานแสดงรายได้และรายจ่ายนั่นเอง (กรมสรรพากร, 2553) ดังแสดงไว้ข้างล่างนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ภาครัฐควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามากระตุ้นให้แต่ละกลุ่มมีความรู้ในการจัดทำบัญชี เห็นความสำคัญของการจัดทำบัญชี และเกิดความรู้สึกต้องการจะทำบัญชี ทั้งนี้ ในการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นในรูปของเงินสดหรืออุปกรณ์ในการผลิตก็ตาม เจ้าหน้าที่ของภาครัฐควรเริ่มจากการกำหนดให้แต่ละกลุ่มยื่นรายงานทางการเงินมาประกอบการพิจารณาขอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐด้วย ซึ่งการกำหนดเช่นนี้ จะถือเป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นให้แต่ละกลุ่มเห็นความจำเป็นในการจัดทำบัญชีนั่นเอง

2. แม้ว่ากลุ่มผู้ผลิตที่เป็นวิสาหกิจชุมชนจะถูกบังคับให้จัดทำบัญชีโดยข้อบังคับของการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนก็ตาม แต่หากภาครัฐยังคงปล่อยให้มีการรับจ้างทำบัญชีอยู่เช่นนี้ กลุ่มผู้ผลิตเหล่านี้ก็จะไม่เกิดการพัฒนาภายในกลุ่มอย่างแท้จริง ในทางกลับกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการพัฒนาความรู้ให้กับผู้ผลิตอย่างจริงจัง

3. เงินสนับสนุนที่แต่ละกลุ่มได้รับมาจากภาครัฐนั้น ส่วนใหญ่จะนำมาแบ่งกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อกู้ไปทำการผลิตในครัวเรือนมากกว่าการผลิตร่วมกันภายในกลุ่ม ซึ่งไม่สอดคล้องกับการให้ความช่วยเหลือกลุ่มอย่างแท้จริง นอกจากนี้ สมาชิกบางคนไม่นำเงินมาคืนเมื่อครบกำหนด ทำให้เงินที่ได้รับการสนับสนุนมาจากภาครัฐก็จะเหลือลดน้อยลงไป เกิดความต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐอยู่เรื่อยไป

4. การตั้งกลุ่มในบางกลุ่มนั้น เมื่อลงไปดูการผลิตจริงกลับไม่ตรงตามที่จดทะเบียนไว้ เนื่องจาก เป็นการตั้งกลุ่มขึ้นมาเพียงเพื่อต้องการได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติไม่ได้นำเงินที่ได้รับการสนับสนุนนั้นไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการให้ความช่วยเหลือ ดังนั้น ภาครัฐควรกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มอย่างแท้จริง มีการนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาผสมผสานความคิดระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อผลิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม เกิดการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ และลดการแข่งขันระหว่างคนในท้องถิ่นเดียวกัน

หากแก้ไขปัญหาการรวมกลุ่มได้แล้ว การให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลจะตรงกับวัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ผลิตตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น

5. ภาครัฐควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มอย่างแท้จริง โดยสอบถามความต้องการของแต่ละกลุ่มเป็นหลัก

6. ระบบบัญชีเป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการสามารถนำมาใช้ในการดูแลและพัฒนาประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางรูปแบบบัญชี การจัดทำเอกสารทางการบัญชีและการเงิน ตลอดจนความสามารถในการนำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินเหล่านั้นมาปรับปรุงและพัฒนาการทำงานภายในกลุ่มให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สมาชิกภายในกลุ่มต้องศึกษาและต้องมีความเข้าใจเป็นอย่างดี ไม่เพียงแต่ผู้บริหารของกลุ่ม หรือเหรัญญิกเท่านั้น กลุ่มที่เป็นวิสาหกิจชุมชนนั้นส่วนใหญ่ได้รับการพัฒนาระบบบัญชีจากสำนักพัฒนาการบัญชีเกษตร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ทั้งนี้เพื่อให้มีรูปแบบบัญชีที่เหมาะสมกับธุรกิจ สามารถจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงินได้ และมีการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง อันส่งผลให้สามารถนำไปใช้ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้เร็วขึ้น และที่สำคัญที่สุดก็คือ ต้องการให้วิสาหกิจชุมชนเหล่านั้นสามารถใช้ข้อมูลทางบัญชีในการบริหารการเงิน การควบคุมต้นทุนการผลิต ค่าใช้จ่าย หรือประกอบการพิจารณาในการลงทุนในสินทรัพย์ต่าง ๆ ของวิสาหกิจชุมชนได้ (สำนักพัฒนาการบัญชีเกษตรกร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2552) ดังนั้น เจ้าหน้าที่ภาครัฐควรพัฒนากลุ่มผู้ผลิตให้เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และเข้ามาส่งเสริมและควบคุมการดำเนินงานให้รัดกุม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและประเทศชาติอย่างแท้จริง

แบบฟอร์มรายงานเงินสดรับ – จ่าย ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 161)

รายงานเงินสดรับ - จ่าย

ชื่อผู้ประกอบกิจการ..... เลขประจำตัวประชาชน □-□□□□-□□□□□-□□-□

ชื่อสถานประกอบการ..... เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร □-□□□□-□□□□-□

วัน/เดือน/ปี	รายการ	รายรับ (บาท)		รายจ่าย (บาท)				หมายเหตุ
				ซื้อสินค้า		ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ		

คำอธิบาย รายงานเงินสดรับ - จ่าย

1. ช่อง “วัน/ เดือน/ปี” ใช้บันทึกวันที่ เดือน และปี พ.ศ. ที่มีรายการรับเงินและจ่ายเงิน

2. ช่อง “รายการ” ใช้บันทึกรายละเอียดของรายการรับเงิน และจ่ายเงิน เช่น ขายสินค้า ค่าซื้อสินค้า ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า เงินเดือน เป็นต้น

3. ช่อง “รายรับ” ใช้บันทึก “จำนวนเงิน” ที่ได้รับเข้ามาตามรายละเอียดในช่องรายการ

4. ช่อง “รายจ่าย” เป็นการซื้อสินค้า ใช้บันทึก “จำนวนเงิน” ที่จ่ายในการซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องกับกิจการ

5. ช่อง “รายจ่าย” เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ใช้บันทึก “จำนวนเงิน” เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการ

6. กรณีขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ หรือซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ ให้บันทึกในวันที่ได้รับชำระหรือวันที่จ่ายค่าสินค้านั้น โดยอธิบายเพิ่มเติมในช่องหมายเหตุ

หมายเหตุ รายงานเงินสดรับ – จ่าย นี้ หมายถึง บัญชีหรือรายงานแสดงรายได้และรายจ่าย ซึ่งกรมสรรพากรกำหนดให้จัดทำเป็นภาษาไทย ถ้าทำเป็นภาษาต่างประเทศให้มีภาษาไทยกำกับ และให้ลงรายการในบัญชีหรือรายงานแสดงรายได้และรายจ่ายภายใน 3 วันทำการ นับแต่วันที่มีรายได้หรือรายจ่าย

บรรณานุกรม

กรมสรรพากร. (2551). **คู่มือภาษี: รายงานเงินสดรับ-จ่าย**. สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2553, จาก http://www.rd.go.th**.**

เกษรี ณรงค์เดช. (2539). **รายงานการเงิน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัยมงคล เตียวกุล. (2545). **ระบบบัญชีการเงินที่เหมาะสมของกลุ่มผลิตตำบล กรณีศึกษาตำบลป่าบงอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าด้วยตนเอง บช.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

นภาพร ณ เชียงใหม่. (2542). **ระบบบัญชี.** กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาวิชาการ.

บริษัท อินโฟซีสเทค จำกัด. (28 กรกฎาคม 2552). **ข้อมูลธุรกิจ – กลุ่มอาชีพ (แยกจังหวัด)**. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2552, จาก http://www.thaitambon.com/tambon/tsmesrc.asp.

วิภาวี ศรีคะ. (2546). **การจัดทำบัญชีธุรกิจชุมชนภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าด้วยตนเอง บช.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

วิไล วีรปรีย์ และจงจิตต์ หลีกภัย. **ระบบบัญชี.** (2540). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). **โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานพัฒนาการบัญชีเกษตรกร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2552). **วิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.

อุษณา ภัทรมนตรี. (2544). **แนวคิดและกรณีศึกษาการตรวจสอบและการควบคุมภายใน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ตารางที่ 1 แสดงปัญหาในการจัดทำบัญชีและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ปัญหาในการจัดทำบัญชีของผู้ผลิต (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
◆ เงินสดขาดสภาพคล่อง	5	17
◆ สินค้าคงคลังไม่ตรงตามบัญชี หรือสูญหาย	8	27
◆ การบันทึกรายได้ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน	6	20
◆ เอกสารประกอบการลงบัญชีไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม หรือไม่ครบถ้วน	8	27
◆ การบันทึกค่าใช้จ่ายไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน	7	23
◆ บุคลากรขาดประสบการณ์ และความรู้ในการดำเนินงาน	4	13
◆ ไม่เห็นความสำคัญของการบันทึกบัญชี	3	10
◆ พนักงานที่ดูแลรักษาเงินสด นำเงินสดไปใช้ส่วนตัว	0	0
2. วิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
◆ อบรมพนักงานเพิ่มเติม	5	17
◆ จ้างพนักงานใหม่	2	7
◆ ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่นมาหมุนเวียนในกิจการ	4	13
◆ ปรับปรุงรายการบัญชี	5	17
◆ ลงโทษพนักงาน	5	17

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นต่อระดับการเกิดปัญหาภายในกลุ่ม

ปัญหา	ค่าเฉลี่ย	S.D
1. เงินสดหมุนเวียนภายในกลุ่ม		
◆ เงินสดหมุนเวียนขาดสภาพคล่อง	1.10	0.31
◆ เงินสดหมุนเวียนภายในกลุ่มส่วนใหญ่มาจากเงินกู้นอกระบบ	1.03	0.18
◆ ผู้ดูแลรักษาเงินสดนำเงินสดไปใช้ส่วนตัว	1.07	0.25
◆ ไม่มีการขออนุมัติก่อนการเบิกจ่ายเงินสดหมุนเวียน	1.23	0.57
◆ ไม่นำเงินสดที่ได้จากการขายหรือให้บริการฝากธนาคารทันทีหรืออย่างช้าในวันรุ่งขึ้น	1.57	1.10
◆ ไม่มีแผนการใช้จ่ายเงินอย่างเป็นรูปธรรม	1.23	0.57
2. สินค้าคงคลัง		
◆ มีการขโมยสินค้าออกจากคลังสินค้า	1.33	0.66
◆ การสับเปลี่ยนสินค้าของแท้ออกไปแล้วนำของเลียนแบบมาแทนที่	1.07	0.37
◆ การเบิกวัตถุดิบหรือสินค้าสูงกว่าใบเบิกเพื่อนำไปใช้ส่วนตัว	1.03	0.18
◆ มีการจัดทำทะเบียนคุมสินค้าคงคลัง	1.33	0.33
3. ลูกหนี้การค้า		
◆ มีการขายเชื่อก่อนได้รับการอนุมัติจากประธานกลุ่ม	1.30	0.79
◆ การให้เครดิตไม่ผ่านมติที่ประชุม	1.37	0.61
◆ การเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้มักไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้	1.60	1.22
◆ ลูกหนี้ร้องเรียนเรื่องการชำระเงินแล้วแต่ได้รับแจ้งว่ายังไม่ได้ชำระเงิน	1.03	0.18

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นต่อระดับการเกิดปัญหาภายในกลุ่ม(ต่อ)

ปัญหา	ค่าเฉลี่ย	S.D
4. การบันทึกบัญชีด้านรายรับ - รายจ่าย		
◆ สร้างยอดขายปลอมเพื่อให้ได้รับเงินรางวัลหรือผลประโยชน์อื่น	1.00	0.00
◆ ให้ส่วนลดการค้าแก่ลูกค้าที่ไม่ควรจะได้รับตามเกณฑ์ที่ตกลงไว้ในมติที่ประชุมของกลุ่ม	1.17	0.38
◆ ไม่บันทึกรายได้จากการขายแล้วนำเงินที่ได้รับไปใช้ส่วนตัว	1.17	0.38
◆ การจัดซื้อสินค้าหรือวัตถุดิบที่มีราคาสูงกว่าปกติ	1.03	0.18
◆ การรับสินค้าในปริมาณที่น้อยกว่าการสั่งซื้อ	1.07	0.25
◆ สินค้าที่สั่งซื้อนั้นมีคุณภาพต่ำเพื่อที่จะได้นำเงินส่วนเกินไปใช้ส่วนตัว	1.10	0.31
5. เอกสารประกอบการบันทึกบัญชี		
◆ พนักงานบัญชีไม่ตรวจสอบเอกสารประกอบการลงบัญชีเพื่อความถูกต้องก่อนทุกครั้ง	4.53	0.78
◆ พนักงานจะบันทึกบัญชี แม้ว่าเอกสารประกอบการลงบัญชีไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน	4.53	0.78
◆ ไม่มีการจัดทำเอกสารการรับจ่ายเงิน เช่น ใบเสร็จรับเงินทุกครั้งที่มีการจ่ายเงิน	4.57	0.68
◆ เอกสารการรับจ่ายเงินไม่เรียงเลขที่ล่วงหน้า และใช้หลายเล่มในเวลาเดียวกัน	4.80	0.48
◆ การจ่ายเงินบางครั้งไม่มีเอกสารประกอบการจ่ายเงิน เช่น ใบเสร็จรับเงินจากผู้รับเงินหรือผู้ขาย	4.57	0.90
◆ กรณีที่ผู้รับเงินไม่มีใบเสร็จรับเงิน กลุ่มไม่มีการจัดทำรายละเอียดการจ่ายเงิน พร้อมทั้งให้ผู้รับเงินและผู้จ่ายเงินลงลายมือชื่อผู้รับเงินในใบเบิกเงิน	4.30	1.12

ตารางที่ 3 ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานด้านบัญชีและการเงินของกลุ่ม

ข้อเท็จจริง	ทำ		ไม่ทำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เอกสารประกอบการลงบัญชี				
◆ พนักงานบัญชีจะตรวจสอบเอกสารประกอบการลงบัญชีเพื่อความถูกต้องก่อนทุกครั้ง	18	60	12	40
◆ หากเอกสารประกอบการลงบัญชีไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน พนักงานจะไม่ทำการบันทึกบัญชี	17	57	13	43
◆ มีการจัดทำเอกสารการรับเงิน เช่น ใบเสร็จรับเงินทุกครั้งที่มีการรับเงิน	8	27	22	73
◆ เอกสารการรับเงิน เช่น ใบเสร็จรับเงิน มีการเรียงลำดับเลขที่ล่วงหน้าและใช้ต่อเนื่องไปจนกว่าจะหมดเล่มนั้น ๆ จึงจะขึ้นเล่มใหม่	6	20	24	80
◆ การจ่ายเงินทุกครั้งจะต้องมีเอกสารประกอบการจ่ายเงิน เช่น ใบเสร็จรับเงินจากผู้รับเงินหรือผู้ขาย	9	30	21	70
◆ กรณีที่ผู้รับเงินไม่มีใบเสร็จรับเงิน กลุ่มมีการจัดทำรายละเอียดการจ่ายเงินพร้อมทั้งให้ผู้รับเงิน และผู้จ่ายเงินลงลายมือชื่อผู้รับเงินในใบเบิกเงิน	8	27	22	73
2. การบันทึกรายการบัญชี				
◆ พนักงานบันทึกรายการขายสดลงในสมุดรายวันเงินสดทุกวันอย่างเป็นปัจจุบัน	12	40	18	60
◆ พนักงานบันทึกรายการขายเชื่อลงในสมุดรายวันบันทึกขายเชื่อทุกวันอย่างเป็นปัจจุบัน	8	27	22	73
◆ พนักงานบันทึกรายการจ่ายเงินตามเอกสารประกอบการจ่ายเงินอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน	9	30	21	70

ตารางที่ 3 ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานด้านบัญชีและการเงินของกลุ่ม (ต่อ)

ข้อเท็จจริง	ทำ		ไม่ทำ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
◆ พนักงานจัดทำรายงานทางการเงิน เช่น งบดุล งบกำไรขาดทุน เป็นต้น เป็นประจำทุกปี	5	17	25	83
◆ พนักงานจัดทำทะเบียนสมาชิกและหุ้นอย่างเป็นปัจจุบัน	14	47	16	53
◆ พนักงานจัดทำทะเบียนคุมสินค้าอย่างเป็นปัจจุบัน	10	33	20	67
◆ พนักงานจัดทำทะเบียนคุมวัตถุดิบอย่างเป็นปัจจุบัน	8	27	22	73
◆ พนักงานจัดทำทะเบียนคุมสินทรัพย์ถาวรอย่างเป็นปัจจุบัน	6	20	24	80
◆ พนักงานจัดทำทะเบียนคุมย่อยลูกหนี้ขายเชื่ออย่างเป็นปัจจุบัน	8	27	22	73
3. การนำเงินสดฝากธนาคาร				
◆ ผู้จัดเตรียมใบนำฝากเงิน และผู้นำเงินไปฝากธนาคารควรเป็นคนละคนกัน	4	13	26	87
◆ มีการเปรียบเทียบยอดเงินนำฝากธนาคารในสมุดบันทึกกับใบนำฝากธนาคาร	4	13	26	87
◆ มีการจัดทำใบนำฝากเงินและนำเงินฝากธนาคารในทันทีหรืออย่างช้าในวันรุ่งขึ้น	3	10	27	90
◆ มีการจัดทำงบกระทบยอดเงินฝากธนาคาร	4	13	26	87
◆ มีการจัดทำรายงานสรุปการรับชำระเงินประจำวันและใบนำฝากเงิน	4	13	26	87
4. การเก็บรักษาเงินสดย่อย				
◆ ผู้รักษาเงินสดหมุนเวียนของกลุ่มนำเงินสดไปใช้ส่วนตัว	3	10	27	90
◆ มีการตรวจนับเงินสดโดยไม่มีการแจ้งล่วงหน้าจากผู้ที่ไม่มีหน้าที่ในการรับ-จ่ายเงินเป็นครั้งคราว	2	7	28	93
◆ การกระทบยอดเงินสดเป็นประจำ	4	13	26	87
◆ ผู้ควบคุมเงินสดหมุนเวียนของกลุ่มไม่ควรมีหน้าที่ในการรับเงิน	11	37	19	63
◆ การเบิกเงินล่วงหน้าจากเงินสดหมุนเวียนของกลุ่มจะต้องได้รับการอนุมัติก่อน	8	27	22	73